

зв'язків України. Перспективою подальших досліджень вважаємо інтерпретацію ролі інших мистецьких проєктів хору ім. Г. Верьовки у реалізації української культурної дипломатії.

К. Бортник, К. Островська

**ПОСТАТЬ ОЛЕКСАНДРА НЕБЕСНОГО В ЕТНОХОРЕОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ
ПОДІЛЬСЬКИХ ТАНЦЮВАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ**

K. Bortnyk, K. Ostrovska

**THE FIGURE OF OLEKSANDR NEBESBESNYI IN THE ETHNOCHOREOLOGICAL DIMENSION
OF PODILLIA DANCE TRADITIONS**

У культурній спадщині українського народу танець посідає значне місце, оскільки стимулює звернення до національної ідентичності та необхідності самоутвердження. Тому вивчення танцювального фольклору, специфіки його збереження та інтерпретації в сценічних формах хореографії, аналіз діяльності хореографів-фольклористів є важливим завданням сучасної етнохореології.

До проблеми збереження регіональних зразків народної хореографічної культури, зверталось багато сучасних дослідників таких, як І. Мостова, С. Куценко, Л. Косаківська та О. Чепалов, В. Шкоріненко, Л. Щур та ін. Однак деякі важливі постаті, які відіграли вагомий роль в збереженні автентичних зразків українського танцювального фольклору, досі залишаються поза увагою науковців. Це зумовило звернення до постаті О. Небесного, який залишив суттєвий творчий спадок, створений на матеріалі подільського фольклорного танцю. Але в науковому дискурсі особистість цього хореографа-фольклориста не фігурувала.

Олександр Небесний є відомим хореографом, етнографом, фольклористом, засновником та першим балетмейстером Народного ансамблю танцю «Поділля» та Народного аматорського ансамблю українського фольклорного танцю «Гонта» (м. Хмельницький), керівником Народного ансамблю танцю «Горлиця» (м. Кам'янець-Подільський) та Школи українського народного танцю «Явір» (Канада). Під час своїх творчих експедицій у різні регіони України він збирав найкращі зразки народної хореографії та на цьому матеріалі робив цікаві сценічні інтерпретації, поєднуючи автентичні фольклорні мотиви з сучасним баченням народно-сценічної хореографії.

О. Небесний залишив багатий творчий доробок, що був репрезентований не тільки на сценах України. Балетмейстер довгий час проживав в Канаді й пропагував український народний танець за кордоном: у Болгарії, Фінляндії, Канади, Польщі, Німеччині, країнах Африки. Хореограф створював самобутні танцювальні номери та цікаві концертні програми, самостійно розробляв костюми, бережно ставлячись до кожної деталі.

Знавець автентичних подільських танців «Варварка», «Оляндра», «Венгерка» та багатьох інших, О. Небесний ніколи не вдавався до хореографічного побутовізму та шароварщини, надаючи перевагу глибинній сутності руху, манері виконання, музично-пластичній взаємодії та регіональній специфіці подільського танцю: положенням рук, корпусу, основним крокам тощо. Балетмейстер володів ґрунтовними знаннями, гарним смаком і гострим розумом, що надавало йому можливість презентувати справжні сценічні зразки подільського танцю, у яких

дбайливо зберігалася самотність та особливості виконання того чи іншого танцю. Оброблячи фольклорні зразки, балетмейстер завжди зберігав його форму, основні рухи, характер і поряд з цим розвивав та збагачував лексично-композиційні особливості. Завдяки плідній праці О. Небесного та його величезного творчого доробку глядач і нині може бачити безліч автентичних рухів, традиційних обрядових та побутових танців.

Важливим аспектом його спадщини є педагогічна та просвітницька діяльність, спрямована на формування поваги до народного танцювального мистецтва й виховання нового покоління виконавців. Учні Небесного продовжують його справу, репрезентуючи подільську школу народного танцю в Україні та за її межами.

Таким чином, творчість Олександра Небесного становить важливий пласт української національної культури. Його доробок не лише збагатив народно-сценічну хореографію новими художніми формами, а й утвердив розуміння народного танцю як живої системи, що поєднує традицію й сучасність. Подальше вивчення спадщини О. Небесного відкриває перспективи для глибшого розуміння процесів формування української народної хореографії.

А. Борисенко

ПСИХОСОМАТИЧНІ ПРОЯВИ ЯК ДЖЕРЕЛО ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОБРАЗНОСТІ

A. Borysenko

PSYCHOSOMATIC MANIFESTATIONS AS A SOURCE OF CHOREOGRAPHIC IMAGERY

Тіло в сучасній культурі стає не лише носієм руху, а й відображенням психосоматичних процесів. Воно зберігає сліди психоемоційних переживань, які у свою чергу формують особливу пластику.

У класичній культурі прийнято було сприймати тіло як ідеалізовану форму, що відображала прагнення до гармонії і досконалості. Безпосередньо в хореографічному мистецтві воно мало відповідати вимогам академічної школи, де кожен рух оцінювався з точки зору чистоти ліній, симетрії та узгодженості з еталоном, тобто виступало матеріалом для втілення ідеалу. Рух за таких умов є інтроекцією заданих норм і стає обмеженим у вичерпній кількості варіантів його розвитку.

На противагу цьому постає емоційно-експресивний підхід, де тіло є носієм суб'єктивного досвіду, його психосоматичних відображень і унікальних індивідуальних рис, що створює незліченну кількість варіантів вираження сутності проблеми взаємозв'язку тілесного, психічного і соціального досвіду.

Термін «психосоматика» ввів в науковий обіг Йоган Хайнрот — німецький психіатр, з ціллю позначення взаємозв'язку між психічними переживаннями та тілесними реакціями. А його етимологія повертає нас до грецьких слів «psyche» — душа і «soma» — тіло.

У сучасному розумінні психосоматика розглядає тіло як індикатор емоційних процесів. Такі реакції проявляються найчастіше у вигляді м'язової скрутості, зміни постави, обесій, компульсій, зміни патернів дихання чи рухових патернів.

Дослідження тілесних проявів для хореографічного мистецтва має особливе значення, адже тіло танцівника стає не просто механічним інструментом руху, а й носієм і ретранслятором психоемоційної пам'яті. Завдяки усвідомленим